Groene Plan 't Rad – Anderlecht
DEEL 3

3. VAN GROENE RUIMTE NAAR GROENE RUIMTE

Na de aanbevelingen, die specifiek zijn voor de steegjes, wordt dit hoofdstuk gewijd aan het detail van de andere groene ruimtes in de wijk. Iedere ruimte wordt, onder de vorm van fiches, aan een diagnose onderworpen, waaruit dan een reeks aanbevelingen en actiepistes voortvloeit. De fiches zullen onafhankelijk van elkaar kunnen gelezen en gebruikt worden. Zij kunnen gezien worden als een “gebruiksaanwijzing” voor de ruimte in kwestie. Wanneer iemand ertoe gebracht word initiatieven op touw te zetten in een bepaalde ruimte in de wijk, dan zullen, in de betroffen fiche, analyses en concrete pistes te vinden zijn die het project kunnen ruggensteunen.

Het Groene Plan van 't Rad bestaat uit 4 delen :
- Algemene vaststellingen en aanbevelingen
- *De steegjes*
- ***Groene ruimte per groene ruimte***
- *Nuttige referenties*

3.1. Het Resedapark

a) Diagnose

Ligging : in het centrum van het binnengebied dat begrensd word door de Résédas, Walcourt en Sympatiestraat.

Eigendomstatuut : Gemeente Anderlecht.

Oppervlakte : ongeveer 1 ha (9439 m²).

Het Resedapark is een groene ruimte, ingeplant binnen een huizengroep, maar toegankelijk vanaf twee brede openingen in de Resedastraat en in de Sympathiestraat. Het wordt omringd met residentiële gebouwen en bevindt zich tegenover het Institut Marie Immaculée-Montjoie (IMMI).

Dit park vertoont een dichte beplanting, hoofdzakelijk samengesteld uit hoogs11,20tammen. Men vindt er weinig meubilair: banken langs de wegen, twee pingpongtafels, straatlantaren en vuilnisbakken. Een canisite werd aangelegd bij de ingang van het park, aan de kant van de Sympathiestraat.

In 2010 hebben de leerlingen en het lerarenkops van de hogere secundaire afdeling van het IMMI een project uitgevoerd, de “25 citaten om over na te denken”, project dat het daglicht kon zien dank zij de wijkenveloppe. Sedertdien zijn verschillende panelen, met gegraveerde citaten, over het park verspreid.

De opening op het stratennet langs de twee tegenovergestelde kanten van de huizengroep, werkt een “doorgang”-stroming in de hand. Buiten enkele wandelaars die hun hond uitlaten, blijkt het park nochtans weinig bezocht door de inwoners uit de wijk. Dit schaarse bezoek wordt gecompenseerd door een sterke aanwezigheid van groepjes studenten uit de aanpalende school, op de aanvang- of einduren van de klassen. Er bestaan in het park maar weinig ontspanning- of sportactiviteiten: een pingpongruimte, achter in het park, trekt soms jonge spelers aan doch het verkeert in slechte staat.

Bij de tijdens de diagnose ingezamelde getuigenissen, zijn er enkele die een onveiligheidsgevoel vermelden, dat gepaard gaat met het schaarse bezoek aan het park en de schamele verlichting: tijdens sommige periodes van het jaar wordt het licht van de straatlantaren verduisterd door het dichte loof van de bomen.

De ping-pongtafel is in slechte staat.

Veel vuilnis dat zich ophoopt naast de banken, lantaarns en vuilbakken

Het project van de studenten en leraars van het IMMI.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Herstellen van de pingpongtafels.

→ *Dit project laten opnemen in het werkzaamhedenplan voor 't Rad.*

Onderhoud en beheer

Beheren van het opsnoeien van de bomen in verband met de nood aan verlichting van de site.

→ *Bijwerken van de kalender inzake onderhoud van de aanplantingen door de Dienst Netheid en Groene Ruimtes.*

Sensibiliseren van de gebruikers inzake netheid

→ *Netheidacties bij de gebruikers, onder andere de leerlingen van de school*

→ *Aanbrengen van tekeningen op de vuilnisbakken of de canisite*

→ *Installeren van een "blikvanger"*

De Dienst Groene Ruimtes van de gemeente staat in voor het vegen van deze sites en het regelmatig legen van de vuilnisbakken in parken en publieke ruimtes. De dienst netheid is belast met het vegen van het gemeentelijke wegennet en met de strijd tegen het sluikstorten van afval. De burgers zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de stoep vóór hun woning en kunnen Netheid Brussel contacteren voor het ophalen van grof vuil.

Gedecoreerde vuilbak in Bristol

Animatie en gezelligheid

Bestendigen en herkennen van gebruiken

Dezer dagen wordt het park gebruikt als rustpauze-ruimte voor de studenten, als wandeling voor de omwonenden en hun honden, als verzamelplaats voor jongeren rond de pingpongtafels, enz. Desondanks blijven sommige gebruikers weg uit deze publieke ruimtes omdat zij angstig zijn (ontbreken van verlichting, aanwezigheid van sterk overheersende groepen...). De huidige gebruiken herkennen en bestendigen, zou kunnen bijdragen tot een beter imago van het park.

→ *Waarborgen van een verhoogde opvoedende aanwezigheid van gemeenschapswachters, straathoekwerkers, socio-sportieve vormingwerkers.*

Overwegen van begeleide animaties

Deze animaties zouden het bezoek aan het park door verschillende publieken kunnen bevorderen: kinderen, jongeren, ouden van dagen.

→ *Ontwikkelen van activiteiten in het park, via de scholen in de wijk, onder andere het IMMI en ook de buitenschoolse diensten voor opvang en animatie- in open milieu (huiswerkhulp, jongerenverenigingen)*

→ *Aanmoedigen van activiteiten in het park op initiatief van de inwoners en/of openbare diensten: pingpongtoernooien, verhalen in de namiddag, enz.*

3.2. Het Radplein

a) Diagnose

Ligging : rond de kerk, begrensd door de G. Melckmans en Waxweilerlaan en de Mechaniek- en Wolvenstraat.

Eigendomsstatuut : Gemeente Anderlecht.

Oppervlakte : ongeveer 0,6 ha (5928 m²)

Het Radplein is een publieke ruimte die werkt als een richtpunt voor de wijk, onder andere omwille van een centrale ligging en de aanwezigheid van de Sint-Jozefkerk. Zij wordt omringd door gebouwen met residentiële en commerciële functie. Dit plein werd, bij het bouwen van de kerk, in 1939 aangelegd en in 2002-2004 gerenoveerd in het kader van een project dat ontwikkeld werd met de deelname van het Wijkcomité van ‘t Rad. Tijdens deze werf werd het omringende stratennet gerenoveerd: er werden beveiligingsinrichtingen voor de oversteken geïntegreerd en een residentiële straat, van het “woonerf” type, werd ingericht op het weggedeelte van de Waxweillerlaan, dat langs het plein loopt. Deze werf werd in 2004 afgesloten, maar het proces van weer afstaan aan de gemeente, bevindt zich nog steeds in staat van uitvoering. Dit houdt in dat de ondernemer thans nog altijd verantwoordelijk is voor het onderhoud van meubilair, bekleding en aanplantingen. Deze verantwoordelijkheid wordt niet erg nauwlettend opgenomen.

Het plein omvat een ruimte officiële aangelegenheden (het voorplein van de kerk), een speelruimte voor de kinderen en tevens oponthoud- en rustruimtes. Het gaat hier om een publieke ruimte die, voor het grootste gedeelte van de oppervlakte, voorzien is van een minerale bodem, maar die ook een onderdeel uitmaakt van het groene landschap in de wijk, dank zij de aanwezigheid van bloemperken en van een hoogstambomenrij langs de Werktuigkundestraat. Het plein trekt een afwisselend publiek aan en de kinderen gebruiken het speelplein in grote getallen. Ook markt en kermis vinden op het Radplein plaats.

De algemene staat van het Radplein is goed. Het diagnosewerk heeft nochtans de opstapeling van afval opgetekend, in de directe omgeving van de vuilnisbakken en het gebrekkige onderhoud van de aangeplante bloemperken.

Het onderhoud van de beplantingen, nog in handen van de aannemer die de renovatiswerken heeft gerealiseerd, is schamel.

Stuk van de Waxweilerlaan dat langs het plein loopt is in woonerf aangelegd: reductie van het autoverkeer rond de plaats.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Onderhoud en beheer

Verbeteren van het onderhoud van bloemperken en aanplantingen.

→ *Versnellen van het weer afstaan van de ingerichte ruimte aan de gemeente.*

Sensibiliseren van de gebruikers inzake netheid

→ *Netheidacties, aanbrengen van tekeningen op de vuilnisbakken of de canisite*

De Dienst Groene Ruimtes van de gemeente staat in voor het vegen van deze sites en het regelmatig legen van de vuilnisbakken in parken en publieke ruimtes. De dienst netheid is belast met het vegen van het gemeentelijke wegennet en met de strijd tegen het sluikstorten van afval. De burgers zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de stoep vóór hun woning en kunnen Netheid Brussel contacteren voor het ophalen van grof vuil.

3.3. HET LUSTPLEIN

a) Diagnose

Ligging : gestiueerd tussen de Melcmanslaan en de achturenstraat op zijn korte kant en een wegdek langs de huizenrijen langs beide kanten van het Lustplien op zijn lange kant.

Eigendomsstatuut : Anderlechtse haard

Oppervlakte : ongeveer 1 ha (9684 m²)

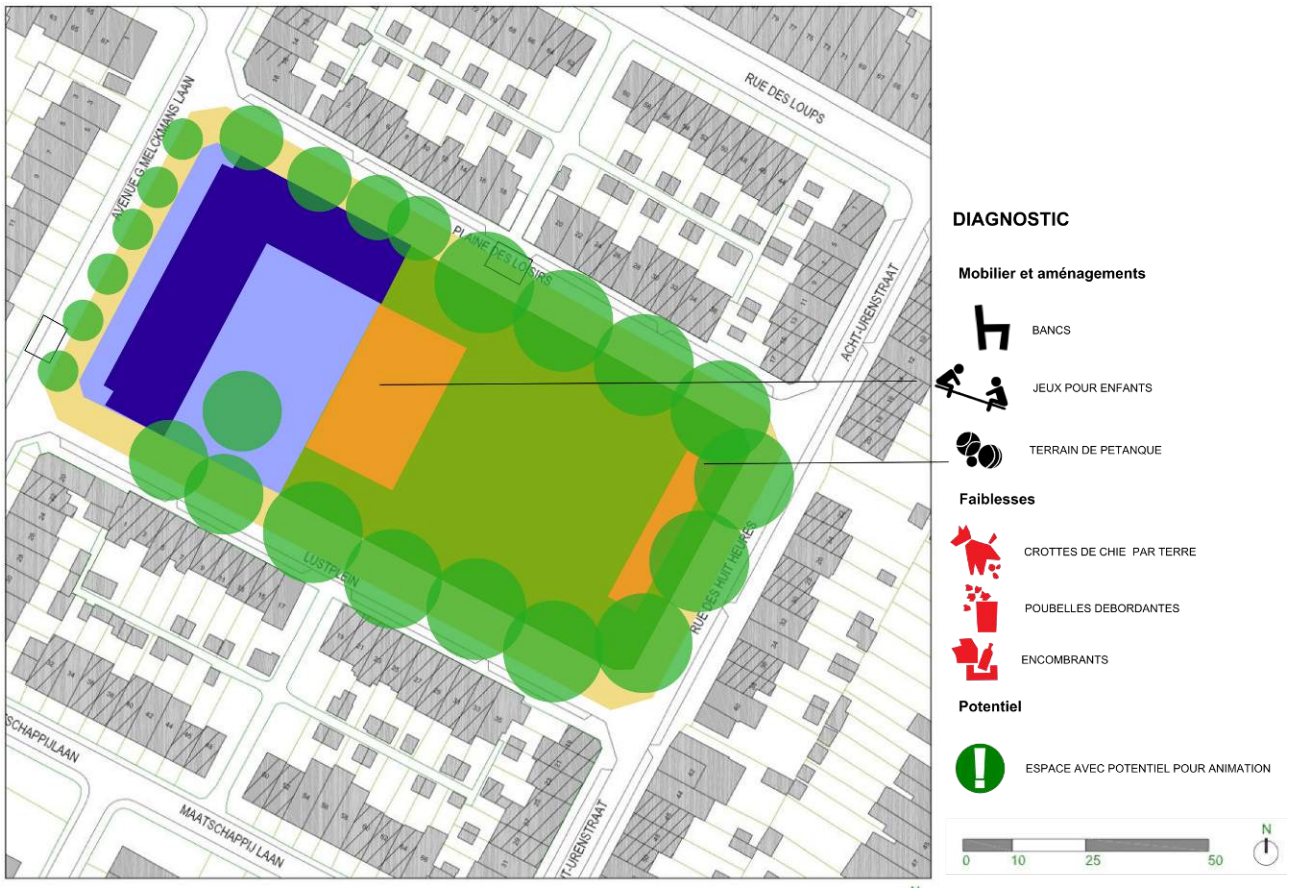

Het Lustplein was de eerste publieke ruimte van de tuinwijk, aangelegd in 1925 tijdens de verwezenlijking van de eerste fase van de werkzaamheden. Begin jaren 40 werd de kleuterschool van't Rad gebouwd aan de rand van de Melckmanslaan. Later, werd een speelruimte voor kinderen in het park ingericht, maar dit bleef in verband met de school. Deze bouwwerken hebben de oorspronkelijke structuur van het Plein niet aangetast: een vrije ruimte in het centrale deel omzoomd met rijen grote bomen.

Dit plein straalt een "dorpsfeer" uit: de geringe breedte van de omringende straten, de gevels van de eengezinshuizen die rechtstreeks op de stoepen uitgeven, het petanqueterrein en de overvloedige schaduw van de plataanbomen aan de rand van het plein. Lang is dit voor de wijk een belangrijke ontmoeting- en animatieruimte gebleven. Niettegenstaande een centrale ligging en de nabijheid van school, kerk en bushaltes, wordt het Lustplein dezer dagen weinig gebruikt.

De inwoners uit de wijk zijn de mening toegedaan dat het schaarse bezoek aan het Plein een gevolg is van de staat van beschadiging van de speelruimte en van het onveiligheidsgevoel dat gepaard gaat met het imago, een imago dat ook gedeeltelijk te danken is aan de talrijke leegstaande en dichtgemetselde (soms ook gekraakte) huizen die er rond staan. De opmerkingen van de personen die werden gehoord, luidden als volgt:

- dat de staat van verval van de speelruimte, de kinderen en hun ouders van de site verwijderd houdt;
- dat de speelruimte een verzamelplaats is geworden van jongeren waarvan de aanwezigheid als dreigend wordt aangevoeld omwille van hun weinig harmonieus gedrag;

- dat stoepen en stratennet op sommige plaatsen van de perimeter van het Lustplein in slechte staat verkeren;
- dat de omheiningshagen rond de speelruimte, de "maatschappelijke controle" moeilijk maken;
- dat de weelderigheid van het gebladerte van de bomen het licht van de straatlantaren belemmert en de openbare verlichting van het Plein ondoeltreffend maakt.

In de Achturenstraat berokkenen het transitverkeer en het niet eerbiedigen van de verkeerrichting, de voetgangers een gevoel van onveiligheid.

Dorpssfeer en symbolische waarden van de allereerste publieke ruimte van de tuinwijk.

Het speelplein dat de link legt tussen de school en het plein: vandaag de dag weinig gebruikt want in slechte staat.

De lege en verloederde huizen rond het Lustplein verhogen de verlaten indruk.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Renoveren van het speelplein

Het speelplein renoveren zodat het weer een plek zou worden dat bezocht wordt door de kinderen uit de wijk: rehabilitatie van de speeltuigen, vervanging van de haag door een meer "transparante" omheining (hekken of lagere haag, bijvoorbeeld), aanleggen van een “mama”-ruimte dicht bij de speeltuigen.

→ *Denkoefeningen aanvatten rond de inrichting van de speelruimte en de inwoners en gebruikers uit de wijk bij deze ontwikkeling betrekken.*

Installeren van twee “rijbaankussens” in de Achturenstraat

De installatie van “rijbaankussens” kan het transitverkeer rond het plein doen afnemen; dit voorstel werd reeds besproken in het kader van het stadsatelier en werd door de gemeente aanvaard.

→ *Uitvoeren van de werken uit het werkzaamhedenplan zoals voorgesteld in het kader van het stadsatelier.*

Herstellen van de stoepen- en delen van het stratennet die in slechte staat verkeren

Verschillende stoepen dateren nog van het tijdperk van de bouw van de tuinwijk; zij bestaan uit verschillende bakstenenbekledingstroken en zijn geplaveid. Zij verkeren nochtans in zeer slechte staat: reparaties werden met andere materialen uitgevoerd, op enkele plaatsen zijn rijsporen te vinden.

Sommige delen van het wegennet verkeren ook in slechte staat: grote gaten in het asfalt betekenen een gevaar voor het verkeer.

→ *Deze werf opnemen in het werkzaamhedenplan zoals voorgesteld in het kader van het stadsatelier.*

→ *Een bijzondere aandacht wijden aan het oorspronkelijke ontwerp van de stoepen.*

Onderhoud en beheer

Beletten dat het gebladerte van de bomen het licht van de straatlantaren zou verduisteren

→ *Het snoeien van de platanen gebeurt volgens een kalender die, rekening houdende met tuinkundige criteria, opgesteld werd. Het zou nochtans nuttig zij een opsnoeien in “urgentie” te verzekeren, wanneer de takken*

van de bomen de verlichting van deze publieke ruimte belemmeren.

Sensibiliseren van de gebruikers inzake netheid

→ *Netheidacties, aanbrengen van tekeningen op de vuilnisbakken, inrichting van een canisite, enz.*

De Dienst Groene Ruimtes van de gemeente staat in voor het vegen van deze sites en het regelmatig legen van de vuilnisbakken in parken en publieke ruimtes. De dienst netheid is belast met het vegen van het gemeentelijke wegennet en met de strijd tegen het sluikstorten van afval. De burgers zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de stoep vóór hun woning en kunnen Netheid Brussel contacteren voor het ophalen van grof vuil.

Animatie en gezelligheid

Voorstellen van omkaderde animaties

Deze animaties zijn bedoeld om het bezoek op het Plein bij een uiteenlopend publiek te bevorderen: kinderen, jongeren, ouden van dagen.

→ *Ontwikkelen van activiteiten op het Plein, via de scholen in de wijk en ook de buitenschoolse diensten voor opvang en animatie in open milieu (huiswerkhulp, jongerenverenigingen, ...)*

→ *Ontwikkelen van activiteiten op het Plein via initiatieven van de inwoners en/of de openbare diensten: petanquetornooien, rommelmarkten, wijkfeesten, enz.*

Waarborgen van een verhoogde opvoedende aanwezigheid

Een verhoogde aanwezigheid van gemeenschapswachters, straathoekwerkers of ook nog socio-sportieve vormingswerkers, zou die weinig gezellige toestanden kunnen voorkomen, die de gebruikers verwijderd houden van deze publieke ruimtes en die het imago van de wijk schaden.

→ *Aanmoedigen van ludieke en gezellige acties op het Plein (zoals bijvoorbeeld de "soep"-actie van de Uzine-antenne op 23 maart 2012)*

Voorstellen voor tijdelijke of alternatieve bezettingen van de lege huizen

Voor de helft van de huizen van de Anderlechtse Haard die aan het Lustplein grenzen, met inbegrip van de lege huizen, is de renovatie aan de gang. De andere helft wacht nog op de financiering voor het uitvoeren van de noodzakelijke renovatie en zal dus nog gedurende een tijdje leeg staan. In afwachting, zouden de lege huizen projecten kunnen herbergen inzake maatschappelijke samenhang en duurzame ontwikkeling:

- een experimentele duurzame werf,
- een tijdelijke bezetting met artistiek of maatschappelijk draagvlak

Verbeteren van het contact tussen de inwoners/gebruikers en de openbare diensten die bij het onderhoud en het beheer van de wijk betrokken zijn

Verschillende diensten en publieke actoren beschikken over de mogelijkheden om op het Plein in te grijpen, met het doel toestanden welke ongunstig zijn voor het imago van de site of storend voor de gebruikers, te verhinderen: uitpuilende vuilnisbakken, wildparkeren, onfatsoenlijke daden, enz. Het contact tussen deze diensten en de inwoners/gebruikers is, dezer dagen, weinig effectief en dit omwille van twee factoren:

- sommige inwoners kennen de actoren of diensten niet waarop ze beroep zouden kunnen doen;
- sommige inwoners voelen zich bij hun aanvragen niet aanhoord.

Dit rapport bericht over de actoren en openbare diensten die ter beschikking van inwoners en gebruikers staan, maar het is belangrijk deze meer toegankelijk te maken voor de wijk.

→ *Identificeren van een dienst of wijkagent die toegankelijk zijn voor de inwoners en die de vragen en verzoeken van inwoners en gebruikers overmaken aan de gemeentelijke diensten en de Anderlechtse Haard.*

3.4. De Hoek van de Kennisstraat – Nationale Maatschappijlaan

a) Diagnose

Ligging : groene ruimte tussen de Kennisstraat en de Nationale maatschappijlaan.
Eigendomsstatuut : Gemeente Anderlecht
Oppervlakte : ongeveer 155 m²

Deze groene ruimte met grasperk en omringd met een omheiningshaag, is toegankelijk vanaf de Kennisstraat via een opening die in de haag gemaakt werd. Het heeft thans geen bijzondere bestemming; gezien er, aan de ingang van de site, een verdeler voor zakjes voor het oprapen van hondenpoep geïnstalleerd werd, vereenzelvigen nochtans de gebruikers uit de wijk, de site met een hondentoilet. Volgens de opgetekende getuigenissen heeft de installatie van deze inrichting de hoeveelheid hondenuitwerpselen op de stoepen en in andere publieke ruimtes niet doen afnemen. Zij betreuren dat deze groene ruimtes alleen gebruikt zou worden als hondentoilet en herinneren eraan dat een dergelijk imago de ontwikkeling van enige andere activiteit op de site tegenwerkt.

Perceel op de hoek van de Kennisstraat en de Nationale Maatschappijlaan.

Een verdelen van hondenpoepzakjes aan de ingang van de plek.

Een kleine groene plek in goede staat en goed geintegreerd in de residentiele omgeving

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen / Onderhoud en beheer / Animatie en gezelligheid

Voorstellen voor een andere bestemming voor de site

- → *Aanleggen van een opvoedkundige moestuin, samen met de kinderen te ontwikkelen (idee ter sprake gebracht door een inwoner uit de wijk).*
- → *De naaste omwonenden proberen te betrekken bij een project verankerd in deze groene ruimte (voorbeeld: een wijkcompostinstallatie).*

3.5. De moestuinen tussen de Duivenmelkerstraat en de vaart

a) Diagnose

Ligging : in het gebied dat begrensd is door de spoorweg en de Duivenmelkers, Arthur Dehem en Schippersweg.
Eigendomsstatuut : Gemeente Anderlecht en Haven van Brussel
Oppervlakte : ongeveer 1 ha (9400 m²)

In ‘t Rad beslaan de gezamenlijke moestuinen twee aanpalende terreinen die respectievelijk toebehoren aan de gemeente Anderlecht en de Haven van Brussel. Zij zijn toegankelijk langs de Duivenmelkerstraat en vanaf de Arthur Dehemstraat.
Zij zijn volgens het model van de gemeenschapstuinen georganiseerd: een geheel van naast elkaar liggende individuele percelen, werd gratis of tegen een symbolische huurprijs ter beschikking gesteld van de aanvragende personen. Iedere tuinier bebouwt zijn perceel met eigen middelen en de productie komt hem – en zijn naasten – toe. De hoveniers komen uit verschillende delen van Anderlecht en zelfs uit aanpalende gemeentes.

De hoveniers beheren de hen toegewezen ruimtes op weldoordachte wijze en dragen bij tot het onderhoud van de gemeenschappelijke ruimtes. In deze zin, wordt de moestuin een zelfbestuurde publieke ruimte. Dit zelfbestuur ontwikkelt zich, van dag tot dag, zonder conflict en blijkt voldoende om de algemene goede staat van de site te waarborgen: netheid van de gemeenschappelijke ruimtes, opruimen en/of composteren van het afval, installeren van meubilair en uitrustingen.

De organisatie van de moestuinen getuigt van een “milieuwijsheid” (vaker in landbouwmilieus te herkennen), die zich uit door het gebruik van gerecupereerde materialen, bij het installeren van meubilair, omheiningen, serres en schuilplaatsen, maar ook door de talrijke inrichtingen voor het composteren en het recupereren van het regenwater.

De hoveniers die tijdens de diagnose overhoord werden, zeggen tevreden te zijn over het huidige beheersysteem en hebben geen aanvragen noch bijzondere klachten geuit. Zij hebben de gezelligheid van de sociale verhoudingen onderstreept, evenals de goede werking binnen de moestuin, terwijl zij wezen op het uitblijven van vandaaldaden van buiten uit. De eerste motivatie die ze aanzet naar de moestuin te gaan, is het plezier om met andere personen te tuinieren; de hoveniers onderstrepen ook het voordeel goedkoop over kwaliteitsvoeding te beschikken.

Bij de gemeente staat de Dienst Gemeentelijke Eigendommen in voor het beheer van de collectieve moestuinen.

In het kader van de agenda 21, ondersteund door het Participatiehuis, wenst de gemeente een bezettingsreglement voor de moestuinpercelen op te zetten en indien mogelijk het aanbod van zulke ruimten te verhogen om te beantwoorden aan de stijgende vraag.

De rol van het Participatiehuis is van moestuininitiatieven te ondersteunen door:

- het in netwerk brengen van de individuele en collectieve moestuinen te bevorderen;
- het ter beschikking stellen van de lokalen van het Participatiehuis om vergaderingen en concertaties over een gemeenschappelijk project te houden;
- het verspreiden van de verschillende projectoproepen van de gemeente, het Gewest en andere instellingen;
- te helpen of impulsen te geven bij het in goede banen leiden van administratieve stappen;
- thematische informatie-avonden (bijvoorbeeld rond pesticides gedurende een Particip'Café) of bezoeken aan andere sites te organiseren en door op zoek te gaan naar gelijkaardige ervaringen;
- de hoveniers te begeleiden met als object vervuilende materialen van de constructies te vervangen door gerecycleerde materialen;
- de organisatie van de moestuinen (toegankelijkheid, constructies, omheiningen, wegen,...) te verbeteren daar waar de situatie het oplegt, en dit in samenwerking met de hoveniers.

De moestuin is een plek van sociaal leven.

Ingenieuze en goedkope oplossing voor de bouw van tuinhokjes en voorzieningen.

De omheiningen gerealiseerd door de hoveniers.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Herstellen van de omheiningen

De omheiningen tussen de moestuinen en het binnenschipperpad zijn een knutselwerk van gerecupereerde materialen waarvan sommige beslist een gevaar betekenen (stukken glas of scherp metaal, afgeleefde staat, asbestplaten).

→ *Opnemen van het herstellen van de omheiningen in de herinrichting van het Duivenmelkerspark en er de gebruikers van de moestuinen bij betrekken.*

Onderhoud en beheer

Ondersteunen van het eigen beheer

Zoals de grote meerderheid van de ruimtes voor stadtuinbouw, is de collectieve moestuin van ‘t Rad een plek voor sociale uitwisseling die bijdraagt tot de kwaliteit van het landschap in de wijk. De moestuin ontwikkelt zich met zeer weinig middelen, vanuit een vereenvoudigd “contract” met de eigenaar van het terrein en op basis van de inzet van de hoveniers. Dit systeem moet beschermd worden.

→ *De zaken, als overheid, niet te zeer willen "reguleren" of "uni-formaliseren". Ruimtes met zelfbestuur, door inwoners en gebruikers, zijn belangrijk en ontstaan op spontane wijze.*

Betrekken van de hoveniers in iedere ontwikkeling die een impact kan hebben op de moestuin

Verschillende projecten worden in de buurt van de moestuin voorbereid (renovatie van het Duivenmelkerspark, groene gewestelijke wandeling en gewestelijke fietsroute, initiatieven voor de opwaardering van de "openlucht Zenne"). De moestuin moet beschouwd worden als een waardevolle component van dit veranderingsproces op landschapsniveau. In deze veranderingscontext, is het belangrijk dat de gemotiveerde hoveniers zouden uitgenodigd worden om deel te nemen aan momenten van gezamenlijke denkoefeningen, teneinde de dynamiek te vrijwaren en te doen gelden, die eigen is aan de moestuin.

De hoveniers sterker sensibiliseren rond praktijken die het milieu eerbiedigen

Buiten het probleem van het gebruik van vervuilende materialen voor de bouwwerken of van pesticiden voor de planten, zou het nuttig zijn de kwaliteit van de bodem in de site te controleren.

→ *Organiseren van een informatiesessie over het gebruik van pesticiden, zaden, composteren,...*

Animatie en gezelligheid

Herwaarderen van de moestuinen in de wijken in de vorm van groene kwaliteitsruimtes

De moestuinen functioneren wel en de hoveniers zij geen vragende partij voor ingrepen van buiten uit. Het zou desondanks interessant zijn deze groene ruimte sterker te benadrukken en, eventueel, deze ondervinding elders in de wijk over te doen volgens het bestaande model of volgens andere soorten ruimtes voor stadtuinbouw: gedeelde tuinen, moestuinen met opvoedend karakter, enz.

3.6. Het Duivenmelkerspark

a) Diagnose

Ligging : zuidelijke extremiteit van de Duivenmelkersstraat, de Arthur Dehemstraat, het kanaal en de spoorweg.

Eigendomsstatuut : Gemeente Anderlecht

Oppervlakte : ongeveer 11,8 ha (11679 m²)

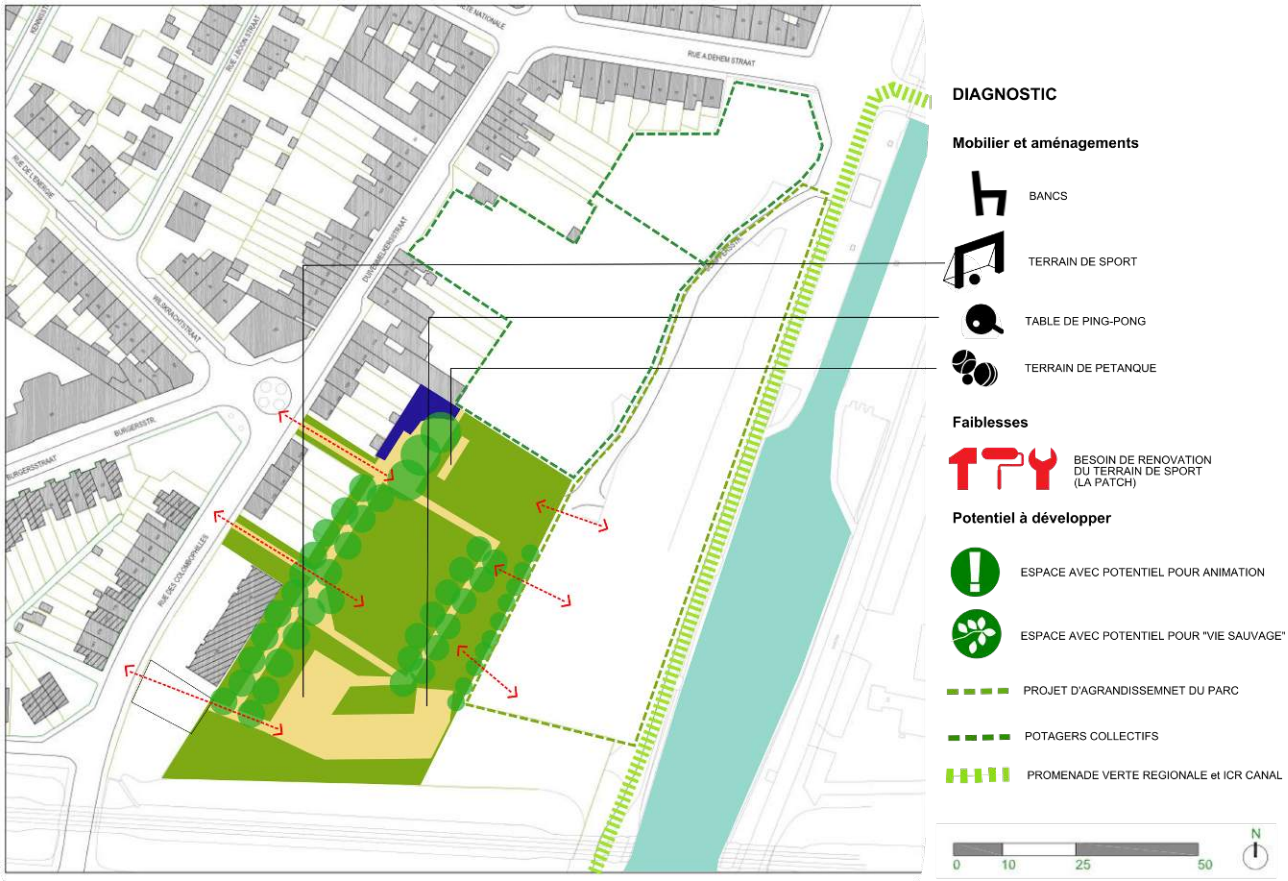

Het Duivenmelkerspark is een van de drie belangrijkste groene ruimtes in de wijk die sport- en ontspanningsactiviteiten kunnen herbergen en bestemd zijn voor gebruikers van alle leeftijden.

Nu omvat het meubilair en de uitrusting van het Duivenmelkerspark een sportieve speelruimte, een petanquebaan en een oponthoud- en rustruimte met banken en bloemstruiken. In het Duivenmelkerspark, bevindt zich ook het sociale restaurant van de wijk. Het park is toegankelijk vanaf de Duivenmelkerstraat (3 toegangen, waaronder de hoofdingang) en opent naar de vaart via een braakliggend terrein dat aan de Haven van Brussel toebehoort.

Het park wordt opgenomen in een zeer interessante landschapscontext: aanwezigheid van hoogstambomenrijen, nabijheid van de vaart en rechtstreekse nabijheid van collectieve moestuinen en spoorwegbermen. De eenvoud van de inrichting van de site stelt vandaag de dag zijn natuurlijke componenten goed in de verf.

Bezoek aan het park gebeurt met tussenpozen. De open aard van het park maakt er een doorgangplaats van tijdens plaatselijke wandelingen en de nabijheid van de vaart trekt een groot aantal gebruikers op deze plek aan. Het sociale restaurant wordt hoofdzakelijk bezocht door een publiek van senioren, maar de site verwelkomt ook andere publiekstypes via uiteenlopende activiteiten gehouden op de site: sociale kruidenierszaak, informaticaworkshops, openbare vergaderingen voor de wijk, enz.

De “sportkern” bevindt zich aan het zuidelijke uiteinde van het park en langs de spoorwegbermen. Hij bestaat uit twee sportterreinen en een pingpongtafel. De inwoners van ‘t Rad noemen deze site de “Patch”. Het gaat hier om één van de belangrijkste speelpleinen voor jonge tieners uit de wijk en vormt in deze zin een bevoorrechte plek voor het terreinwerk van de opvoeders van de Uzine-wijkantenne.

De diagnose op het terrein heeft geen problemen aan het daglicht gebracht wat betreft het onderhoud van het

Duivenmelkerspark.

Het speelplein verkeert echter in een eerder slechte staat: verschillende planken van de omheining ontbreken of zijn beschadigd, de bekleding van de bodem is verzwakt en de netten zijn op sommige plaatsen gescheurd.

De dienst Stadsontwikkeling van de gemeente Anderlecht werkt sedert 2006 aan een project voor de herinrichting van het Duivenmelkerspark en een mogelijke uitbreiding naar de vaart toe Dit project ontwikkelt zich rond de thematiek van het water en in het voorstel vindt men, onder andere, het inrichten van een fontein, een vijver en waterspellen, bestemd voor de kinderen; het behoud van de "sportkern" langs de spoorweg en van de oponthoud- en rustruimte in de nabijheid van het sociale restaurant; een betere aansluiting met de collectieve moestuinen en het nabije stratennet. De bouwvergunning voor dit project werd in 2006 afgeleverd, maar het proces werd stopgezet omwille van de GEN-werkzaamheden. Bij de hervatting van dit proces, zal de maker van het project zijn voorstel herzien in functie van de veranderingen die intussen in de wijk opgetekend werden en volgens de wijze waarop het gezamenlijke denkwerk over de groene ruimtes in 't Rad evolueert.

Slechte staat van de "patch": in 2011 hebben de jongeren van de wijk een aanvraag gedaan aan de gemeente om deze voorzieining te renoveren.

Het park opent zich naar het kanaal en het deel van de "groene wandeling " dat hierlangs zal lopen.

Het sociale restaurant: een potentiele plek voor ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Herwaarderen van de "natuurlijke" componenten

Bij een eventueel herinrichtingproject van het park, zal men de "natuurlijke" componenten van de site en zijn landschapskader beter moeten valoriseren. Nu past deze groene ruimte harmonieus in het landschap. De eenvoud van de inrichting benadrukt de intrinsieke rijkdom van dit natuurlijke kader. Eventuele ingrepen in het park, moeten rekening houden met deze kwaliteit en er moet ook een overdaad vermeden worden betreffende uitrustingen en meubilair (die daarbij een hoge eis stellen inzake onderhoud, zoals vaak het geval is bij een fontein).

Leggen van banden tussen het park en de vaart

Bij een eventueel herinrichtingproject van het park moet de opening naar de vaart bestendigd worden en ook materiële en visuele banden gelegd worden tussen het park en het weggedeelte van de groene wandeling die op het jaagpad voorzien wordt.

→ *Gebruik maken van de herziening van het project voor herinrichting van het Duivenmelkerspark (voorzien tegen het einde van de GEN-werkzaamheden,) om er de denkoefeningen in op te nemen die in het kader van het stadsatelier ontwikkeld werden.*

→ *Betrekken van inwoners en gebruikers uit de wijk bij het herzieningproces van het herinrichtingproject van het Duivenmelkerspark.*

Renoveren van de "Patch"

Jongeren uit de wijk hebben een dossier samengesteld betreffende de herstellingen die de "Patch" ten goede moeten vallen. Dit renovatieprogramma werd, in de maand mei van 2011, tijdens een openbare zitting, door de jongeren aan de deelnemers aan het stadsatelier voorgesteld. Uzine heeft een dossier bij de gemeente neergelegd en wacht op een antwoord. De schepenen van Openbare Werken en Stedenbouw, die bij deze zitting van het stadsatelier aanwezig waren, hebben er zich toe verbonden al het mogelijke te doen om die aanvraag te beantwoorden. In het renovatieproject, zal men rekening moeten houden met de volgende punten:

- behouden van dezelfde afmetingen voor het speelplein;

- herstellen van de laterale planken van de omheining, van de goals, van het net en van de synthetische bodem;
- installeren van een gelijkmatige verlichting tot 22h;
- installeren van een waterfontein.

→ *Vrijmaken van een subsidie voor deze herstellingswerf.*

Onderhoud en beheer

Promoten van een natuurlijke inrichting met lage eisen inzake onderhoud

Bij een eventueel herinrichtingproject van het park zal, vanuit een onderhoudstandpunt, een denkoefening moeten ontwikkeld worden over de duurzaamheid van de heraanlegkeuzes. Een heraanleg uitvoeren met waterspelen en fonteinen, stelt hoge eisen inzake onderhoud en dit type inrichtingen geraakt daarom ook dikwijls buiten werking. Ook bij de keuze van de aanplantingen, moeten de criteria inzake onderhoud en de frequentie ervan, zorgvuldig worden afgewogen.

→ *De voorkeur geven aan heraanlegkeuzes die weinig veeleisend zijn inzake onderhoud en bewaking of een specifiek beheerproject voorstellen voor inrichtingen die hogere eisen stellen in termen van onderhoud en bewaking.*

Animatie en gezelligheid

Bestendigen van de huidige gebruiken

De huidige gebruiken zullen moeten gevrijwaard blijven en het onthaalpotentieel voor een intergenerationeel publiek ontwikkeld worden: jongeren in de“Patch”, senioren in het sociale restaurant, families aan de waterrand, enz.

→ *Ondersteunen en ontwikkelen van projecten rond het sociale restaurant.*

→ *Renoveren van de “Patch” door een project dat de jongeren uit de wijk de gelegenheid biedt deel te nemen aan de keuzes inzake renovatie en eventueel aan de werkzaamheden van de renovatie zelf.*

→ *Ondersteunen van het terreinanimatiewerk dat de opvoeders van de Uzine-preventieantenne uitvoeren.*

→ *Ontwikkelen van activiteiten in het park, via de scholen in de wijk en ook de buitenschoolse diensten voor opvang en animatie- in open milieu (huiswerkhulp, jongerenverenigingen).*

→ *Ontwikkelen van activiteiten in het park, via inwonersinitiatieven en/of openbare diensten: petanquetornooien, rommelmarkten, wijkfeesten, enz.*

3.7. Het Minister Wautersplein

a) Diagnose

Ligging : op de kruising tussen de wegen: Melckmans- en Mensenrechtenlaan, Solidariteits, Plebejers en Burgerstraat.
Eigendomsstatuut : Gemeente Anderlecht.
Oppervlakte : ongeveer 1,4 ha (1400 m²)

Renovatieproject van het Wautersplein gerealiseerd door het bureau Espaces-Mobilités

Het Minister Wautersplein is een onderdeel van het oorspronkelijke plan van de tuinwijk, waar het opvalt als een van de drie voornaamste publieke ruimtes in de wijk (de twee andere waren het Lustplein en het Radplein). In het eerste tracé wordt het Wautersplein gezien in de vorm van een vlakte met grasperk, omringd door een lage haag en afgezoomd met banken die naar de openbare weg gericht zijn. In de jaren 1990, werd een multisport speelplein (voet- en basketbal) op het plein aangelegd.

De diagnose van de wijk, samen met de inwoners van ’t Rad uitgevoerd, heeft in 2009 het potentieel van dit plein opnieuw bevestigd in de hoedanigheid van publieke nabuurschapruimte en tevens het belang van dit ruimtelijke richtpunt. Deze diagnose heeft nochtans ook de geleidelijke onverschilligheid aangetoond, vanwege de omwonenden, voor deze ruimte, omwille van het slechte onderhoud en de ongeschiktheid van de uitrustingen ten opzichte van de verwachtingen van potentiële gebruikers. Het meubilair is er inderdaad omvangrijk en ondergebruikt (informatiezuil, glascontainers, vuilnisbakken en betonblokken die het wildparkeren moeten verhinderen), het sportterrein monopoliseert de site in een zekere mate en verhinderd ieder ander type activiteit. Uiteindelijk verhindert de nabijheid van de aanpalende woningen, de jongeren op hun gemak van deze uitrusting gebruik te maken.

Tijdens de spitsuren is het verkeer rond het plein bijzonder druk (transitverkeer) en dikwijls gevaarlijk voor de voetgangers. Men stelt er zowel snelheidsovertredingen vast als het niet respecteren van het eenrichtingverkeer.

In deze context werd het Wautersplein verkozen als één van de te renoveren publieke ruimtes, in het kader van een Beliris financiering. Het programma voor de renovatie van het plein werd met de deelname van de inwoners ontwikkeld. Het voorziet:

- het aanleggen op het plein van twee aparte “zones”: een speelruimte voor kinderen van 4-12 jaar, afgesloten door een lage haag die verwijst naar het oorspronkelijke project voor het plein; een oponthoud- en rustruimte met banken, gericht naar de openbare wegen en waar er voorzien wordt een fritkot of een gelijkaardige uitrusting te installeren;
- het behoud van de bestaande hoogstambomen;
- de verplaatsing van de glascontainers naar een ingegraven plek, buiten het plein (Aardbeienstraat, tussen het viaduct en het Wautersplein);

De renovatie van het Wautersplein past in een breder renovatieproject van het wegennet dat er rond loopt, met inrichtingen die bijdragen tot de veiligheid van de voetgangers en het verlagen van de snelheid van het transitverkeer: herinrichting in plateauvorm van de wegen rond het plein, nauwkeurige markering van de voetgangersoversteken, inrichtingen voor het verlagen van de snelheid van de wagens en het verhinderen van wildparkeren. Het project voorziet ook nog het herstellen van de omheiningshagen van de aanpalende percelen en dit volgens het oorspronkelijke plan van de tuinwijk. De bouwvergunning voor dit project werd ingediend en het openbaar onderzoek gebeurde in 2011.

Het Wautersplein in de jaren 1930.

Onderbenutte informatiekolom:

De glasbollen devaloriseren het plein.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Inrichten van een fritkot of van een gelijkaardige uitrusting

Enkele jaren geleden zorgde de aanwezigheid van het fritkot voor meer animatie op het plein en stond zodoende in voor een zekere vorm van maatschappelijke controle. De werf van het renovatieproject, gepland met de deelname van de inwoners, zal in 2012 opgestart worden en voorziet de installatie van een fritkot of van een gelijkaardige uitrusting op het plein.

Onderhoud en beheer

Waken over het goede onderhoud van bomen, hagen, struiken en grasperken

→ *Bijwerken van de kalender inzake onderhoud van de aanplantingen door de Dienst Netheid en Groene Ruimtes.*

Herzien van het gebruiksprincipe van de informatiezuil

Het renovatieproject voorziet de herinstallatie van de informatiezuil op het plein. Het gebruik moet herdacht worden teneinde deze zuil nuttig te maken voor de bevolking uit de wijk en aantrekkelijk voor alle publieken: frequente updates, afwisseling van de informatie, grafische kwaliteit.

→ *Breder openstellen van het gebruik van deze zuil (of in ieder geval van een deel ervan) voor het geheel van de actoren uit de wijk, onder de voogdij van een plaatselijke acteur, verbonden met de gemeente.*

→ *Ludiek gebruik: tekeningen van kinderen tentoonstellen, enz.*

Animatie en gezelligheid

Waarborgen van een verhoogde aanwezigheid met opvoedend karakter

Een verhoogde aanwezigheid van gemeenschapswachters, straathoekwerkers of ook nog socio-sportieve vormingswerkers, zou de weinig gezellige toestanden kunnen voorkomen, die de gebruikers verwijderd houden van deze publieke ruimte en die het imago van de wijk schaden.

→ *Aanmoedigen van ludieke en gezellige acties op het Plein (zoals bijvoorbeeld de "soep"-actie van de Uzine-antenne, op 23 maart 2011.)*

Renoveren van de "Patch": het sportterrein van het Wautersplein verplaatsen naar het Duivenmelkerspark

Een sportruimte bieden aan de jongeren uit de wijk, ter vervanging van de huidige die nu op het Wautersplein geïnstalleerd is en beter zal beantwoorden aan hun verwachtingen en hun behoeftes laat toe de voorzieningen op het Wautersplein hoofdzakelijk te richten op de jongere kinderen en volwassen.

→ *Renoveren van de "Patch" met een project dat de jongeren uit de wijk de gelegenheid biedt deel te nemen aan de keuze inzake renovatie. Is het Duivenmelkerspark de verzamelplaats van de jongeren, dan biedt het Minister Wautersplein meer ruimte aan de kleinsten èn de ouden van dagen.*

→ *Ondersteunen van het terreinanimatiewerk dat de opvoeders van de Uzine-preventieantenne in de wijk uitvoeren.*

3.8. De Spoorwegbermen

a) Diagnose

Ligging : langs de spoorweg tussen het kanaal en de Bergensesteenweg.

Eigendomsstatuut : Infrabel.

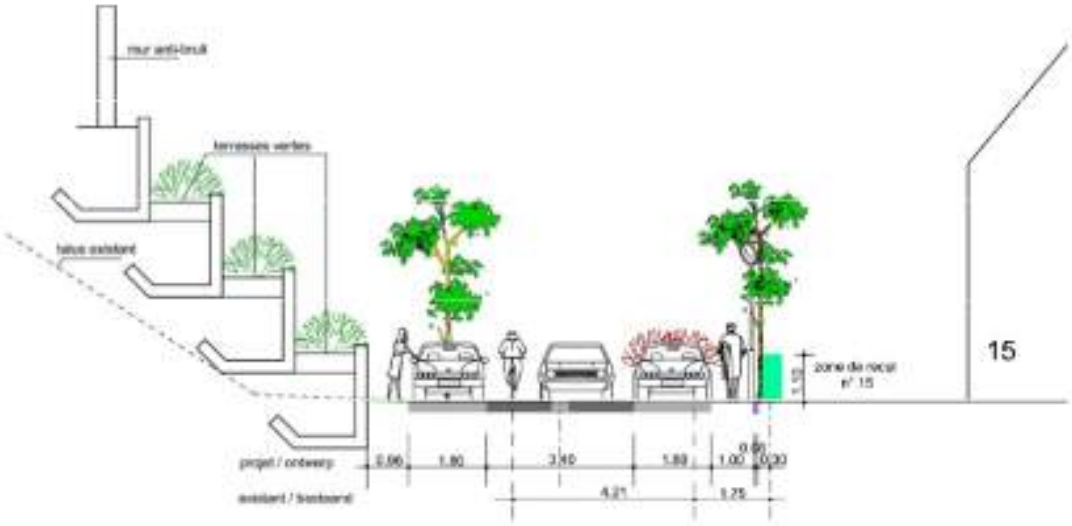

COUPE Plébéens n° 15
en regardant vers la place Ministre Wauters

De spoorwegbermen zijn één van de belangrijke elementen van het landschap in de wijk van ’t Rad. Zij vormen een visuele en materiële barrière die de wijk van oost naar west doorkruist.

Vóór het opstarten van de werf rond het ontdubbelen van de spoorwegen, boogden deze spoorwegbermen over een weelderige beplanting met struiken en hoge bomen en tevens over een rijke fauna (vogels, insecten, kleine knaagdieren, enz.). Deze massa gewassen en hun inplanting “in de hoogte”, vormden een bufferzone tussen de spoorweg en de aanpalende woningen; zij werden dus door de omwonenden gewaardeerd en betekenden een verhoogde status voor het landschap in de wijk.

Met de installatie van de GEN-werf, werd de beplanting van de spoorwegbermen kaalgeschoren en verdween de plaatselijke fauna. De werkzaamheden die thans uitgevoerd worden, voorzien het herdefiniëren van de hellingen van de spoorwegbermen, evenals het schragen ervan door een systeem van geprefabriceerde elementen in beton, die de aanplantingen in verdiepvorm zullen herbergen. Het herplanten en onderhouden van de spoorwegbermen is voor rekening van Infrabel, maar het is belangrijk deze investering te benutten voor het bestendigen van het landschapskader in de wijk van ‘t Rad.

De talud voor de werken van de GEN.

De talud tijdens de GEN-werken.

Het weghalen van de taludvegetatie stelt de omwonenden bloot aan de lasten.

b) Aanbevelingen en actiepistes

Materiële aanpassingen

Herplanten van de spoorwegbermen volgens het principe van een gedifferencieerd beheer[5]

Men zal de voorkeur moeten geven aan een afwisseling van weerbestendige inheemse, gemakkelijk te onderhouden planten die ook gunstig zijn voor het heropleven van een rijke fauna. Er zal tevens voor gezorgd moeten worden dat het aanplanten zal helpen een groene massa te herscheppen die de antigeluidmuur, die voorzien is langs de spoorweg, zal verbergen, teneinde het groene landschap van de spoorwegbermen te herstellen.

→ *Aanknopen van een samenwerkingsdynamiek tussen Infrabel en de Dienst Groene Ruimtes van de gemeente met als doelstelling het herplanten van de spoorwegbermen volgens het principe van een gedifferencieerd beheer.*

Bij de voorbereiding van dit rapport, werd een contact aangeknoopt met de verantwoordelijke van het onderdeel van 't Radparcours van TUC rail (Infrabel) en blijkt het dat deze spelers open staan voor dit type initiatieven en trouwens een dergelijk experiment reeds, op een onderdeel van dezelfde lijn, in Vlaanderen uitvoeren.

Onderhoud en beheer / Animatie en gezelligheid

Toekennen van een opvoedend karakter aan het herstelproject van het gedifferencieerd beheer

→ *Bij het project betrekken van een openbare acteur of een vereniging die een band hebben met de natuur (BIM, Natagora, Natuurpunt) om inlichtingen in te winnen over het begrip "gedifferencieerd beheer".*

→ *Betrekken van de inwoners uit de wijk, zowel bij de denkoefeningen als bij het project, onder andere diegenen die langs de spoorweg wonen.*

5 Gedifferentieerd beheer: *"Daar krijgt de natuur de kans om te groeien, zonder gebruik van pesticiden. Dit ecologisch beheer geeft de voorkeur aan onkruid, natuurlijker vijvers, wildere bossen of toevluchtsoorden voor een aantal dieren – kortom de biodiversiteit wordt bewaakt."* (http://www.leefmilieubrussel.be/Templates/Particuliers/informer.aspx?id=1834&langtype=2067 laatst geraadpleegd op 11 mei 2012). Zie ook pagina 15 (punt 1.2 – g).